

Neder- To do or not to do?

1. דברים פרק כג

(כב) כי תדַר נֶדֶר לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תֵאַחַר לְשַׁלְּמוֹ כִּי דַרְשׁוּ יִקְוֶה אֱלֹהֶיךָ מֵעַמָּה וְהָיָה בְךָ חַטָּא
(כג) וְכִי תִחַדְדַל לְנֶדֶר לֹא יִהְיֶה בְךָ חַטָּא
(כד) מִזָּמָּה שְׁפִתֶיךָ תִּשְׁמַר וְעִשִׂיתָ כַּאֲשֶׁר נִדְרַתָּ לַיהוָה נִדְבָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ בְּפִי: ֹ

- (22) When you make a vow to the LORD your God, do not put off fulfilling it, for the LORD your God will require it of you, and you will have incurred guilt;
(23) whereas you incur no guilt if you refrain from vowing.
(24) You must fulfill what has crossed your lips and perform what you have voluntarily vowed to the LORD your God, having made the promise with your own mouth.

2. קהלת פרק ה

(ג) כַּאֲשֶׁר תִּדְרֶה לַאֱלֹהִים אַל תֵּאַחַר לְשַׁלְּמוֹ כִּי אֵין חֶפֶץ בְּכַסִּילִים אֶת אֲשֶׁר תִּדְרֶה שְׁלֹם:
(ד) טוֹב אֲשֶׁר לֹא תִדְרֶה מִשְׁתַּדּוֹר וְלֹא תִשְׁלֹם:
(ה) אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לְחַטִּיא אֶת בְּשָׂרְךָ וְאַל תֵּאמַר לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ כִּי שָׁגַגְהָ הִיא לָמָּה יִקְצַף הָאֱלֹהִים עַל
קוֹלְךָ וְיַחַבֵּל אֶת מַעֲשֵׂה יְדֶיךָ:

- (3) When you make a vow to God, do not delay to fulfill it. For He has no pleasure in fools; what you vow, fulfill.
(4) It is better not to vow at all than to vow and not fulfill.
(5) Don't let your mouth bring you into disfavor, and don't plead before the messenger that it was an error, -but fear God; else God may be angered by your talk and destroy your possessions.

3. רמב"ם הלכות נדרים פרק א

הלכה א

הנדר נחלק לשתי מחלוקות, החלק הראשון הוא שיאסור על עצמו דברים המותרים לו כגון שיאמר פירות מדינה פלונית אסורין עלי כל שלשים יום או לעולם, או מין פלוני מפירות העולם או פירות אלו אסורין עלי, בכל לשון שיאסור הרי זה נאסר בהן, ואע"פ שאין שם שבועה כלל ולא הזכרת שם ולא כנוי, ועל זה נאמר בתורה לאסור אסר על נפשו, שיאסור על עצמו דברים המותרים, וכן אם אמר הרי הן עלי איסר הרי אלו אסורין וחלק זה הוא שאני קורא אותו נדרי איסר.

הלכה ב

והחלק השני הוא שיחייב עצמו בקרבן שאינו חייב בו, כגון שיאמר הרי עלי להביא עולה, או הרי עלי להביא שלמים או מנחה, הרי בהמה זו עולה או שלמים, והאומר [הרי] עלי הוא הנקרא נדר, והאומר הרי זו הוא הנקרא נדבה, והנדבה והנדר ממין אחד הוא אלא שהנדרים חייבין באחריותן ונדבות אין חייבין באחריותן, ועל זה נאמר בתורה ונדרוך אשר תדור ונדבותיך וגו', וחלק זה הוא שאני קורא אותו נדרי הקדש.

4. משנה מסכת אבות פרק ג משנה יג

[*] רבי עקיבא אומר שחוק וקלות ראש מרגילין לערוה מסורת סייג לתורה מעשרות סייג לעושר נדרים סייג לפרישות סייג לחכמה שתיקה:

5. תלמוד בבלי מסכת נדרים דף ט עמוד א

דתניא: (קהלת ה) "טוב אשר לא תדור וגו'" - טוב מזה ומזה שאינו נודר כל עיקר, דברי ר' מאיר; רבי יהודה אומר: טוב מזה ומזה נודר ומשלם!

6. תלמוד בבלי מסכת נדרים דף כב עמוד א

דתניא, ר' נתן אומר: הנודר - כאילו בנה במה, והמקיימו - כאילו מקריב עליו קרבן

7. תלמוד בבלי מסכת נדרים דף עז עמוד ב

דתני רב דימי אחוה דרב ספרא: כל הנודר, אע"פ שהוא מקיימו - נקרא חוטא, אמר רב זביד: מאי קרא? (דברים כג) "וכי תחדל לנדור לא יהיה בך חטא", הא לא חדלת - איכא חטא

8. במדבר פרק ו

(ח) כל ימי נזרו קדש הוא ליקוק:
(ט) וכי ימות מת עליו בפתע פתאם וטמא ראש נזרו וגלח ראשו ביום טהרתו ביום השביעי יגלחנו:
(י) וביום השמיני יבא שתי תרים או שני בני יונה אל הכהן אל פתח אהל מועד:
(יא) ועשה הכהן אֶחָד לְחֻטָּאת וְאֶחָד לְעֹלָה וּכְפַר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל הַנֶּפֶשׁ וְקָדַשׁ אֶת רֹאשׁוֹ בַיּוֹם הַהוּא:

(יג) וזאת תורת הנזיר ביום מלאת ימי נזרו וביא אתו אל פתח אהל מועד:
(יד) והקריב את קרבנו ליקוק כֶּבֶשׂ בֶּן שָׁנָתוֹ תָּמִים אֶחָד לְעֹלָה וְכִבְשָׂה אַחַת בֵּת שְׁנֵתָה תְּמִימָה לְחֻטָּאת וְאֵיל אֶחָד תָּמִים לְשִׁלְמִים:

9. רש"י במדבר פרק ו פסוק יא

(יא) מאשר חטא על הנפש - שלא נזהר מטומאת המת, רבי אלעזר הקפר אומר שציער עצמו מן היין:

10. רמב"ן דברים פרק כג

וכי תחדל לנדור לא יהיה בך חטא - בעבור שהמקריבים עולה וזבחים לאלהים יש להם שכר טוב, כענין שכתוב (תהלים סו טו) עולות מחים אעלה לך עם קטרת אילים אעשה בקר עם עתודים סלה, אבוא ביתך בעולות (שם פסוק יג), ואף בקרבנות הבאים בנדבה כתוב (ויקרא א ד) ונרצה לו לכפר עליו, ואומר ריח ניחוח לה', ואם כן הרי הנדרים זרוז במצוה, וכתוב (תהלים קטז יח) נדרי לה' אשלם נגדה נא לכל עמו. לפיכך יאמר הכתוב השמר בנדריך, כי אע"פ שהם זרוז בקרבנות השם אשר הם לך לרצון, אם תדור תבא לידי חטא אם לא תשלם או שתאחר לשלמו, ואם לא תדור לא תמצא חטא בענין כלל כי אפילו לא תקריב קרבן כל ימך לא יהיה בך חטא, אם כן תשמור מוצא שפתיך כאשר תוציא הדבר מפִיך, ועשית אחרי כן כאשר דברת, להשלים כל אשר נדבה רוחך להוציא מפִיך

ועל הדרך הזה אמר שלמה (קהלת ה ג ד) כאשר תדר נדר לאלהים אל תאחר לשלמו כי אין חפץ בכסילים וגו' טוב אשר לא תדור משתדור ולא תשלם. יאמר שאין חפץ בכסילים החושבים לעשות מצוה, כאשר ידרו נדרים רבים להיות להם זרוז למצוה שחשבו לעשות ולא יחשבו בלבם ולא דעת ולא תבונה לאמר אולי לא תמצא ידי להשלים כל אלה, אבל יחשוב כי הרצון אשר היה לו בעת נדרו יחשב לו לטובה. ולפיכך יזהיר עוד (שם שם ה) אל תתן את פיך לחטיא את בשרך ואל תאמר לפני המלאך

כי שגגה היא, כלומר שלא תרבה בנדרים, וכאשר לא תקריבם תאמר לפני המלאך האכזרי אשר ישולח בך כי שגגה היא, שהייתי סבור להקריבם, ובלב שלם נדרת אותם, עתה לא מצאה ידך לעשות כן, כי האלהים יקצוף על קול נדריך, וחבל המלאך הנזכר, את מעשה ידיך:

11. העמק דבר במדבר פרשת נשא פרק ו

(יא) מאשר חטא על הנפש. אחר שכתוב במת שבא בפתע פתאום שאין שום אשמה על הנזיר, מבואר דהחטא הוא שפירש עצמו מן היין, ואם לא אירע לו זו הסיבה לא היה נקרא חוטא על הנפש, שהרי כדאי הוא להזיר עצמו מן התענוג הגשמי כדי להשיג תענוג רוחני של דביקות בה', אבל אחר שאירע לו באונס זו הסיבה, אות הוא שאינו ראוי לכך, ואם כן בחנם ציער עצמו מן היין, וביקש דבר שגבוה מערכו, וכיוב"ז ביארנו בפרשת קרח הפסוק את מחתות החטאים האלה בנפשותם [י"ז ג]:

12. כלי יקר במדבר פרשת מטות פרק ל

וטעמו של דבר הוא שירדה התורה לסוף דעת הנודר כי הוא אוסר על עצמו מה שכל העולם נוהגין בו היתר מסתמא רום לבבו השיאו שמכל העדה יבדל והוציא את עצמו מן הכלל. ובדרך זה מצינו בלשון חז"ל (חגיגה כב א) שלא יהא כל אחד הולך ובונה במה לעצמו, כי כל זה דרך גאה וגאון כמו שאמרו חז"ל (סוטה ד ב) כל מי שיש בו גסות הרוח כאילו בנה במה שנאמר (ישעיה ב כב) חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא אל תקרי במה אלא במה. מה ענין הגס רוח אל הבונה במה אלא ודאי שמצד גסות רוחו הוא בונה במה לעצמו כאמור, וכן במה לשון גבוה, ואותו דרך גאה וגאון המצוי בבונה במה מצוי גם בנודר כי מסתמא כוונתו כדי שיהיה מוחזק בחסיד ופרוש.

13. ר"ן מסכת נדרים דף כב עמוד א

הנודר כאילו בנה במה - בשעת איסור הבמות ונראה בעיני דלהכי מדמיין לה לבונה במה משום דסליק אדעתיה דנודר דמצוה קא עביד דרחמנא אסריה במילי דאיסורא ואיהו נמי אסר אנפשיה וקאמר דטעי דאדרבה לבונה במה דמי דנהי דרחמנא אזהריה לאקרובי קרבנות בפנים אזהריה דלא לוסיף עלה לבנות במה ולהקריב בחוץ ה"נ נהי דרחמנא אסר עליה דברים האסורים כי מוסיף איהו אמאי דאסר רחמנא פשע כענין שאמרו בירושלמי בפרק פותחים לא דיין במה שאסרה תורה אלא שאתה אוסר עליך דברים אחרים ושייך ביה נמי האי לישנא משום דנודר מתפיס בקרבן וכיון שאין קרבנו רצוי נמצא כבונה במה ומקריב בחוץ:

14. תלמוד ירושלמי מסכת נדרים פרק ט דף מא טור ב/ה"א

ר' דימי בשם ר' יצחק לא דיין מה שאסרה לך התורה אלא שאתה מבקש לאסור עליך דברי אחרים לאסור אסר

15. רמב"ם הלכות נדרים פרק יג

הלכה כג

מי שנדר נדרים כדי לכוון דעותיו ולתקן מעשיו הרי זה זריז ומשובח, כיצד כגון מי שהיה זולל ואסר עליו הבשר שנה או שתיים, או מי שהיה שוגה ביין ואסר היין על עצמו זמן מרובה, או אסר השכרות לעולם, וכן מי שהיה רודף שלמונים ונבהל להון ואסר על עצמו המתנות או הניית אנשי מדינה זו, וכן מי שהיה מתגאה ביופיו ונדר בנזיר וכיוצא בנדרים אלו, כולן דרך עבודה לשם הם ובנדרים אלו וכיוצא בהן אמרו חכמים נדרים סייג לפרישות.

הלכה כד

ואע"פ שהן עבודה (לשם) לא ירבה אדם בנדרי איסור ולא ירגיל עצמו בהם, אלא יפרוש מדברים שראוי לפרוש מהן בלא נדר.

הלכה כה

אמרו חכמים כל הנודר כאילו בנה במה, ואם עבר ונדר מצוה להשאל על נדרו כדי שלא יהא מכשול לפניו, במה דברים אמורים בנדרי איסור אבל נדרי הקדש מצוה לקיימן ולא ישאל עליהן אלא מדוחק שנאמר נדרי לה' אשלם. סליקו להו הלכות נדרים בס"ד.